

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE **FE ARRELADA** DE DAVID PAGÈS

Monestir de Sant Daniel, 20.10.2023

Bona tarda M. Priora, Germanes de la Comunitat, amic David, senyores i senyors:

Com ja saben, el llibre de David Pagès, que presentem, té com a títol “Fe arrelada” i com a subtítol “garba d’articles i entrevistes”.

I realment és “una garba” de moltes experiències i reflexions expressades en forma d’articles o d’entrevistes. Una “garba”, al meu parer, molt interessant i molt útil en els temps que vivim perquè ajuda a reflexionar sobre molts punts i ajuda, també, a entendre la fe cristiana y les conseqüències que en provenen. I, encara, fa veure la dimensió intel·lectual, cultural i social d’una vida arrelada en l’Evangeli, així com l’amor i el compromís envers la pàtria i a la llengua que se’n deriva. Així ho ha procurat fer des dels inicis l’Església a Catalunya, tal com queda palès al llarg del llibre ja des del Pròleg que escriu el filòleg i biblista gironí Joan Ferrer i fins a l’Epíleg de la M. Maria Assumpció Pifarré, Priora d’aquest monestir que ens acull. Al llarg de tot el volum, l’autor, David Pagès, vol subratllar l’entrellaçament que hi ha hagut des dels inicis de Catalunya entre el cristianisme i la catalanitat i com això ha contribuït a crear la identitat del nostre poble i a vertebrar-lo.

Això actualment i de cara al futur constitueix un repte per als cristians del nostre País, i més concretament per als membres de l’Església catòlica. El repte de contribuir a fer que la fe cristiana continuï arrelada a Catalunya, bé que d’una manera oberta i respectuosa de altres religions i les altres formes de pensar presents en la nostra societat. De fet el llibre que presentem és una invitació a la reflexió per part dels lectors. I per això les pàgines finals són en blanc i estan destinades a què el lector hi escrigui els seus comentaris i les seves reflexions. D’aquesta manera el lector podrà fer créixer la “garba” i d’alguna manera ser també ell coautor del llibre.

Per raons òbvies, m’he fixat en totes les referències a Montserrat que hi ha en el volum. Són moltes; des d’entrevistes a monjos (una de les quals a mi mateix) a moltes altres referències per part de l’autor o per part de personatges entrevistats així com en alguns articles d’en David Pagès. Això

m'ha portat a pensar en allò que va dir el P. Abat Manel Gasch a l'acte d'homenatge a Pau Casals (un personatge molt estretament vinculat a Montserrat) que la Universitat Catalana d'Estiu va celebrar al Monestir de Sant Miquel de Cuixà (que és una dependència de Montserrat) en presència de cinc Presidents de la Generalitat, de les autoritats acadèmiques i de molta altra gent. Va dir: “La història del Monestir de Montserrat ens ha posat al centre de molts fets del País”, i la “garba” que presentem ho mostra sobre tot pel que fa als temps actuals.

He parlat del repte que els cristians del nostre País tenim a mantenir-hi arrelada la fe cristiana. Una fe que es féu present a la nostra terra ja als temps apostòlics (amb la probable presència de sant Pau a Tarragona) i que s'anà estenent fins al punt que moltes seus episcopals ja existien al s. III o al s. IV (com la de Girona). I és a l'època del romànic quan el cristianisme coneix una expansió que ha durat fins fa poc, tot marcant la geografia, la toponímia, els costums, les festes, el folklore, la cultura, etc. Aquests darrers anys, tanmateix, hi ha un retrocés, explicable per moltes raons, però que ha de ser un estímul per tornar a proposar la novetat de Jesucrist a la nostra societat. Això suposa que els qui ens diem cristians tinguem la fe arrelada en el cor i en la intel·ligència. I això vol dir que aprofundim cada vegada més la nostra pregària, que coneguem més la Paraula de Déu, que visquem activament i fructuosament la litúrgia, que ens abandonem confiadament al Déu que se'ns revela com a Amor (1Jo 4, 8). I alhora que aprofundim intel·lectualment els continguts doctrinals de la fe per saber respondre a les preguntes que nosaltres mateixos ens podem fer sobre aquests continguts i per saber donar raó als altres del que creiem, perquè la fe cristiana és raonable. I a més, hem de saber presentar més amb la vida i el compromís social que amb les paraules, la bellesa i la novetat de la fe cristiana.

D'altra banda, els cristians d'aquest país hem d'estimar la pàtria que és Catalunya. La pàtria no la triem, ens és donada en néixer com una realitat espiritual; per bé que també s'hi poden integrar persones vingudes d'altres terres, acceptant aquesta identitat espiritual. En la reflexió cristiana, l'amor a la pàtria és una concreció del manament de Jesús que diu: *estima els altres com a tu mateix* (Mt 12, 29; cf. Catecisme, 2199). Conseqüent amb això, el concili Vaticà II demanà “que els ciutadans cultivin, magnànimament i amb lleialtat, l'amor a la pàtria”, prenent, però, “sempre en consideració el bé de la família humana” (Gaudium et spes, 15). I, encara, el magisteri de

l'Església ens diu que “l'amor i el servei a la pàtria formen part del deure de gratitud” envers els avantpassats “i de l'ordre de la caritat” envers els conciutadans actuals (cf. Catecisme, 2239).

La realitat espiritual que és la pàtria està formada per diversos elements: unes persones que constitueixen un poble que té unes institucions, una geografia, una història, una llengua, una cultura. Els cristians, juntament amb els altres nacionals, hem de ser corresponsables en la recerca del bé comú d'aquesta realitat que és la pàtria, des del moment que el compromís cívic és part integrant de la vida dels deixebles de Jesucrist. Per això, els cristians hem de treballar per créixer cada dia com a poble, unit en allò que és fonamental i plural en la diversitat d'opcions manifestades lliurement segons els valors i els processos democràtics. Hem de treballar per una societat justa i una convivència serena, per una economia equilibrada, per tal que tothom pugui trobar una feina digna. Hem de treballar, també, per protegir ecològicament l'espai natural del nostre país i transmetre a les generacions futures una natura neta i sana. Hem de treballar per conèixer, nosaltres mateixos i les noves generacions, la història del nostre poble i l'aportació que ha fet al conjunt dels altres pobles. Hem de conrear amorosament la llengua i parlar-la amb correcció (en aquests temps, l'ús i la protecció de la llengua són molt importants, perquè encara la seva continuïtat està en perill); hem de conèixer la nostra rica literatura, que, juntament amb la història, ha forjat l'ànima del nostre poble. Hem de conèixer i enriquir els diversos àmbits de la cultura catalana i del folklore dels nostres pobles que són expressió de la nostra identitat. Estimar la pàtria, no és sols un sentiment, és un compromís que cal dur a terme segons les possibilitats de cadascú. Estimar la pàtria és buscar el millor pels seus ciutadans, és afavorir que es puguin resoldre els conflictes per mitjà d'un diàleg sincer pensant en el bé comú, i oberts a bé dels altres pobles.

Per respondre, des de la perspectiva cristiana, a la qüestió de quin ha de ser el rol dels cristians en la societat actual, sovint els pastors de l'Església (particularment Pau VI i Joan Pau II; cf., per exemple, d'aquest darrer: Audiència General, 9 febrer 1994) han recorregut a una frase clàssica d'un text de principis del s. III, anomenat *Epístola a Diognet*, que parla de la vida dels cristians en la societat no cristiana d'aquell temps. La frase fa així: “els cristians són com l'ànima del món” (cf. 6, 1). És a dir, els cristians hem de ser uns grups dinamitzadors, creatius, ni que siguem més minoritaris que en

els segles darrers; grups que aportin una visió serena i esperançada de la realitat, que ofereixin una resposta a tanta gent que cerca i té set de sentit, que no es troba a gust en la societat contemporània; uns grups que aporten confort espiritual en la societat relativista, fortalesa moral, coherència ideològica; que aporten coratge de minoria crítica que s'atreveix a qüestionar les bases d'una societat indiferent que molt sovint aplaca la buidor de fons amb els petits consols del consumisme (cf. Antoni Puigverd, *De la Girona levítica a la Girona indiferent a Qüestions de Vida Cristiana*, 233 (2009) 147-147).

Aquesta hauria de ser l'aportació dels cristians en el context de la Catalunya d'avui i de demà, que és una societat plural i que, segons la legislació vigent, és una societat laica, però no laïcista; és a dir, és una societat no confessional, en la qual és reconeguda la llibertat religiosa i es respecta l'autonomia de l'Estat i de l'Església, com també la de les altres religions. Perquè el principi de la laïcitat de l'Estat no vol dir ignorància entre ell i les comunitats creients. Per això, el camí que es va obrint en les societats modernes d'aquest s. XXI és que la societat, amb l'Estat al davant, ha d'oferir espais públics oberts a tots, creients o no, sempre que es respecti el recte ordenament jurídic, el bé comú i l'ordre públic, per tal que puguin aportar els seus valors i els seus ideals a la vida social. L'Estat i la societat en general han d'acceptar el fet religiós com una realitat positiva, que pot fer una aportació bona a la convivència social i al creixement de les persones. I, per tant, ha d'acollir amb respecte, sense prejudicis i amb obertura de ment les propostes ètiques que provenen de les institucions religioses o de les persones creients i valorar-les segons les competències de cadascú. Semblantment, cal respectar la presència pública del fet religiós i dels seus símbols, sempre que no vulnerin o posin en perill el bé comú. Això és una conseqüència de l'exercici de la llibertat de consciència i afecta tant a l'àmbit interior com a l'exterior de la persona, l'esfera privada com la pública, el camp individual i el comunitari.

A l'hora de legislar, cal fer-ho sempre d'acord amb el bé comú, sense privilegiar ni discriminar cap opció ideològica, ni filosòfica, ni religiosa. L'Estat, a més, igual que fa amb altres entitats i institucions –religioses o no– que col·laboren al bé comú, ha de valorar l'aportació social i cultural que fa l'Església i ha de contribuir a sostenir-ne les obres socials, educatives i

culturals, sense privilegis, tal com ho fa amb altres entitats que fan una tasca semblant.

En aquest context, l'Església com a institució (a més del dels seus membres com a ciutadans, a nivell individual o en grup) en una societat democràtica té una paraula a aportar, no a imposar!, al conjunt de la societat i, per tant, també al debat públic. L'Església, com va dir Pau VI a l'ONU "és experta en humanitat" (cf. Discurs, 4 octubre 1965). Ho és perquè és portadora de l'herència de la saviesa bíblica, del pensament grec, del dret romà, d'haver experimentat durant més de vint segles la realitat humana, amb les seves joies, les seves penes, els seus anhels, les seves pors, les seves contingències. Creients i no creients, doncs, poden buscar junts camins de pau, de justícia, de qualitat de la convivència, de respecte a la vida, a cada persona i als seus drets legítims, d'atenció a les persones que sofreixen; poden lluitar contra la pobresa i la marginació, treballar contra totes les formes de violència i de discriminació injusta, fer un món més sostenible, protegir el planeta, respectar els drets dels pobles, etc. En una paraula, poden buscar junts camins per fer un món més humà.

Això vol dir que l'Església, i per tant, els seus membres, hem d'assumir sense por la laïcitat positiva. En la societat d'avui dia i en la cultura dominant, allunyada en bona part del cristianisme, el que hem de fer els cristians és "ser ànima del món", com deia Diognet. És a dir, testimoniar amb la nostra paraula propositiva (perquè es tracta de "proposar i no pas d'imposar") i amb el nostre comportament els valors que vénen de l'Evangelí de Jesús. Ja n'he esmentat uns quants. En podríem citar més, com ara: la dimensió única i transcendent de cada persona humana, la llibertat i la igualtat radical de tots els homes i dones, el desenvolupament humà a nivell intel·lectual, social i econòmic, el conreu de la cultura fet en diàleg amb els altres corrents de pensament contemporanis, el sentit de la història, la sobrietat de vida que es tradueix en solidaritat, l'amor abnegat que pensa més en el bé de l'altre que no pas en el propi i es dona al servei altruista i gratuït, la senzillesa i la humilitat que fan grans les persones, la recerca de la veritat, el treball per un funcionament de l'economia que estigui al servei de la persona i no sols en funció dels guanys, l'ètica en el treball, en la política, en les relacions laborals, la protecció de la família, la promoció i la integració dels pobres i dels marginats, etc.

Sobre alguns temes que afecten l'èsser humà, els cristians tenim unes conviccions concretes a partir de la nostra concepció de la persona humana. I, d'altra banda, hem de respectar el joc democràtic. Això demana que els cristians fem la pròpia aportació al debat social sobre les diverses qüestions per contribuir al diàleg i a la reflexió amb vista a una millor presa de decisions. De vegades, però, hi haurà conviccions dels cristians poden entrar en contradicció amb les lleis de l'Estat; lleis que, en democràcia, alguns cops només poden establir el mal menor. Evidentment, en aquests casos, els cristians no podem pretendre imposar la nostra visió antropològica; en una societat plural, no podem pretendre que la moral cristiana esdevingui llei de l'Estat. En el cas que hi hagués una contradicció flagrant entre la visió cristiana i alguns punts de la legislació, es pot fer objecció de consciència, com ja s'esdevingué als primers segles del cristianisme; això, però, s'ha de fer sense menysprear els individus que en consciència assumeixen comportaments que contradiuen l'ètica cristiana (cf. Enzo Bianchi, *La differenza cristiana*. Torino, 2006, p. 22). Per part dels membres de l'Església, això demana una gran dosi de comprensió envers les persones concretes, les seves idees i els seus problemes.

La construcció de la societat en el present i en el futur és un repte de tots, de creients i de no creients. En el moment que ara viu Catalunya, tots tenim el repte i l'obligació d'aportar-hi el bo i millor de nosaltres mateixos, amb una mentalitat oberta i democràticament dialogant. Sense deixar, però, de donar testimoni de Jesucrist i del seu Evangeli. Així, des d'una perspectiva nova, la fe cristiana continuarà arrelada a casa nostra.

I acabo aquesta reflexió, que potser he portat un xic massa enllà, però que ha estat feta seguint la invitació que l'autor, David Pagès, ens fa al final del volum. Ara tornem al llibre que mostra tres pilars fonamentals que marquen la trajectòria de l'autor: la fe, la cultura i la catalanitat. Felicitem l'autor i felicitem-nos tots els presents i els lectors d'arreu per aquesta "garba" tan esponerosa que avui presentem i en la qual em plau haver col·laborat. I deixem que la seva lectura ens susciti reflexions i preguntes. Les podrem anotar a la part final del llibre. I continuar a fer créixer la "garba" que en David Pagès ens ha ofert.

+ Josep M. Soler, Abat emèrit de Montserrat